

بسمه تعالی

گزارش کار آزمایشگاه معماری کامپیوتر

ضرب کننده ترکیبی

استاد: دکتر سربازی

دستیار آموزشی: مهندس غیبی

نویسنده

مریم شیران 400109446

دانشگاه صنعتی شریف

تابستان 1403

فهرست مطالب

1	آزمایش اختیاری: ضرب کننده ترکیبی 1	1
1	1-1 مقدمه و هدف	1
1	1-2 تجزیه و تحلیل تئوری آزمایش	1
5	1-3 شرح دستگاه ها و وسایل مورد استفاده	5
6	1-4 شرح آزمایش های ضرب کننده های 4 بیت در 4 بیت	6
8	1-5 مقایسه دو روش	8
9	1-6 شرح آزمایش ضرب کننده 8 بیت در 8 بیت	9
9	1-7 منابع و مراجع	9

1 آزمایش اختیاری: ضرب کننده ترکیبی

1-1 مقدمه و هدف

در این آزمایش یک مدار ضرب کننده ترکیبی بدون علامت 4 بیت در 4 بیت در پروتیوس به دو روش پیاده سازی کرده و سپس دو روش را با هم مقایسه میکنیم. روش اول تنها با استفاده از 3 عدد full adder 4 بیتی و گیت های And میباشد.

روش دوم با استفاده از دو عدد full adder 4 بیتی و یک full adder 6 بیتی و گیت های And میباشد. در ادامه روش اول را گسترش میدهیم و به یک ضرب کننده 8 بیت در 8 بیت تبدیل میکنیم.

2-1 تجزیه و تحلیل تئوری آزمایش

به صورت عادی هنگام ضرب دو عدد 4 بیتی $a_3a_2a_1a_0$ و $b_3b_2b_1b_0$ در یک دیگر به شکل زیر فکر کرده و حاصل را محاسبه میکنیم:

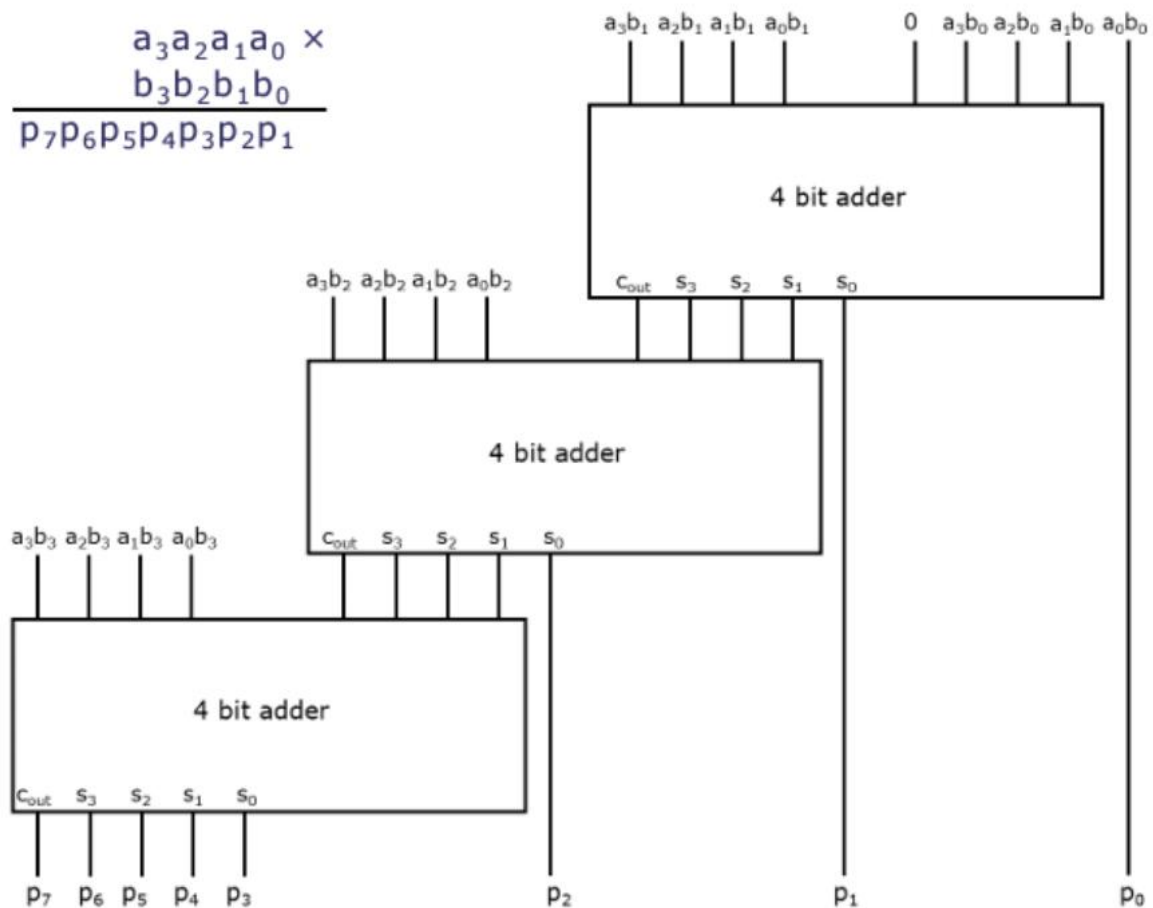
				$a_3 \times b_0$	$a_2 \times b_0$	$a_1 \times b_0$	$a_0 \times b_0$
+			$a_3 \times b_1$	$a_2 \times b_1$	$a_1 \times b_1$	$a_0 \times b_1$	0
+		$a_3 \times b_2$	$a_2 \times b_2$	$a_1 \times b_2$	$a_0 \times b_2$	0	0
+	$a_3 \times b_3$	$a_2 \times b_3$	$a_1 \times b_3$	$a_0 \times b_3$	0	0	0

به هر یک از سطر های بالا حاصل ضرب جزئی میگویند. ما میخواهیم این 4 حاصل ضرب های جزئی را با تنها 3 جمع کننده ای که داریم با هم جمع کنیم. شاید ناکافی به نظر برسد چون ما 8 ستون و 4 سطر داریم، ولی نکته اینجاست که تنها یکی از ستون ها نیاز به جمع 4 عملوند دارد و باقی با تعداد کمتر و حتی صفر، حاصل آن ستون را برای ما آماده میکنند.

بدین منظور میتوان مانند زیر عمل کرد:

روش اول:

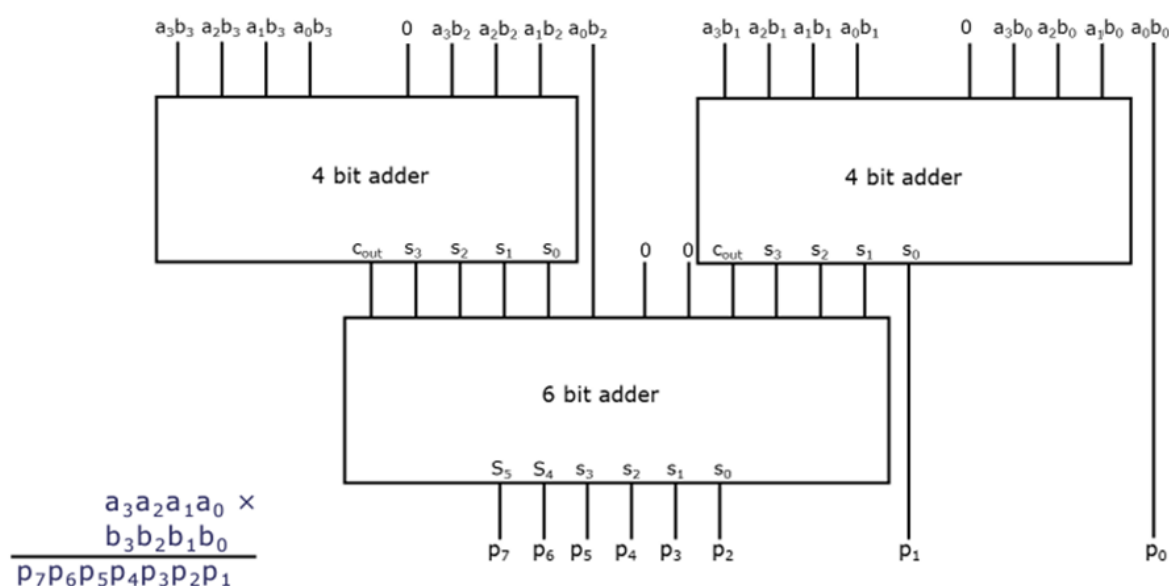
با استفاده از سه عدد full adder 4 بیتی و گیت های And مدار مربوطه را میسازیم. در این روش معادلا داریم حاصل ضرب را بدین صورت حساب میکنیم که ابتدا دو حاصل ضرب جزئی اول را باهم جمع کرده و سپس حاصل را حاصل ضرب جزئی سومی جمع میکنیم و حاصل این جمع را با حاصل ضرب جزئی چهارم جمع میکنیم.

شکل 1. نمای کلی مدار روش اول

روش دوم:

با استفاده از دو عدد 4 full adder 4 بیتی و یک 6 full adder 6 بیتی و گیت های And مدار مربوطه را میسازیم. در این روش معادلا داریم حاصل ضرب را بدین صورت حساب میکنیم که دو حاصل ضرب جزیی اول و دوم را باهم جمع کرده و سپس دو حاصل ضرب جزیی سوم و چهارم را نیز باهم جمع کرده و بعد با رعایت تفاوت در مرتبه ها این دو حاصل را باهم جمع میکنیم.

شکل 2. نمای کلی مدار روش دوم

در ادامه ما هر دو روش را در پروتیوس پیاده سازی خواهیم نمود.

برای گسترش ضرب کننده 4 بیتی در 4 بیتی به 8 بیتی در 8 بیتی از الگوریتم کاراتسوبا-آفمن استفاده میکنیم که توضیح آن به شرح زیر میباشد:

الگوریتم کاراتسوبا-آفمن روشی برای ضرب اعداد بزرگ است که به طور کارآمدتری نسبت به الگوریتم استاندارد مدرسه‌ای عمل می‌کند. این روش ضرب اعداد بزرگ را به اعداد کوچکتر تقسیم می‌کند و تعداد ضرب‌های تک‌رقمی مورد نیاز را کاهش می‌دهد. بیاید نحوه عملکرد آن را به‌طور خاص برای ضرب دو عدد باینری ۸ بیتی با استفاده از ضرب‌های ۴ بیتی توضیح دهیم.

توضیح مرحله به مرحله:

۱. تقسیم اعداد:

با فرض دو عدد باینری ۸ بیتی A و B، هر عدد به دو نیمه ۴ بیتی تقسیم می‌شود.

فرض کنید $A = A_1 * 2^4 + A_0$ و $B = B_1 * 2^4 + B_0$ باشد، که در آن A_1 و A_0 به ترتیب نشان‌دهنده بیت‌های بالاتر و پایین‌تر A هستند و B_1 و B_0 بیت‌های بالاتر و پایین‌تر B را نشان می‌دهند.

برای مثال:

$$A = (A_1, A_0) = (A_1 * 2^4 + A_0) \text{ و } B = (B_1, B_0) = (B_1 * 2^4 + B_0)$$

که در آن:

$$A_1 = \text{بیت بالای } 4$$

$$A_0 = \text{بیت پایین } 4$$

$$B_1 = \text{بیت بالای } 4$$

$$B_0 = \text{بیت پایین } 4$$

۲. سه ضرب:

سه حاصل ضرب زیر را محاسبه کنید:

$$P_1 = A_1 * B_1 \text{ (حاصل ضرب بیت‌های بالاتر)}$$

$$P_2 = A_0 * B_0 \text{ (حاصل ضرب بیت‌های پایین‌تر)}$$

$$P_3 = A_0 * B_1 \text{ (ضرب متقابل مجموع بخش‌ها)}$$

$$P_4 = A_1 * B_0 \text{ (ضرب متقابل مجموع بخش‌ها)}$$

۳. ترکیب نتایج:

با استفاده از نتایج این ضرب‌ها، می‌توان حاصل ضرب نهایی را با استفاده از فرمول زیر محاسبه کرد:

$$A * B = P1 * 2^8 + (P3 + P4) * 2^4 + P2$$

شیفت به سمت چپ توسط 4^2 و 8^2 به معنی هم‌تراز کردن این حاصل ضرب‌های جزئی در موقعیت صحیح آن‌ها در حاصل ضرب نهایی ۱۶ بیتی است.

پس با استفاده از ۴ ضرب کننده ۴ بیتی در ۴ بیتی و ۲ جمع کننده ۱۶ بیتی می‌توانیم ضرب ۸ بیت در ۸ بیت را انجام دهیم.

1-3 شرح دستگاه‌ها و وسایل مورد استفاده

برای شبیه سازی تیوری نرم افزار Proteus استفاده میشود. در زیر نام و توضیح مختصری از قطعات استفاده شده قابل مشاهده است.

7483 (FULL ADDER 4 BIT):IC

یک آی‌سی که به عنوان یک جمع کننده ۴ بیتی استفاده می‌شود. این آی‌سی می‌تواند عملیات جمع ۴ بیت را به صورت موازی انجام دهد و بیت نقلی (Carry) تولید کند. 7483 برای اجرای عملیات جمع با بیت نقلی (Carry-in) و بیت نقلی خروجی (Carry-out) به کار می‌رود، که در نهایت یک جمع کننده ۴ بیتی را می‌سازد.

:AND

یک گیت AND پایه که برای عملیات منطقی AND استفاده می‌شود. فقط زمانی خروجی درست می‌دهد که همه ورودی‌های آن درست باشند.

:LOGICPROBE

یک پروب منطقی که برای تست و نشان دادن وضعیت منطقی (بالا، پایین یا نوسانی) یک مدار دیجیتال استفاده می‌شود.

:LOGICSTATE

این قطعه وضعیت منطقی یک نقطه در مدار را نشان می‌دهد. برای نمایش پاسخ از آن استفاده می‌کنیم.

:OR

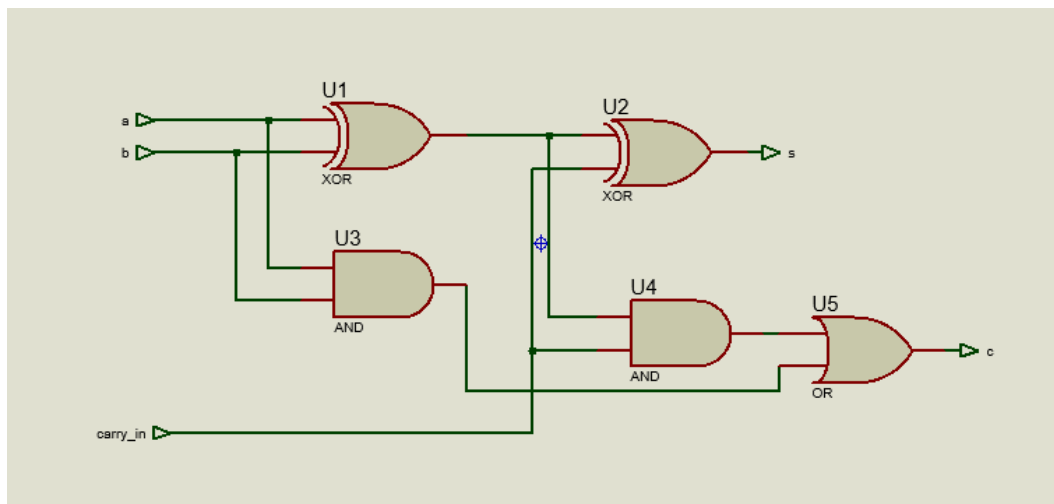
یک گیت OR پایه که برای عملیات منطقی OR استفاده می‌شود. اگر حداقل یکی از ورودی‌های آن درست باشد، خروجی درست می‌دهد.

:XOR

یک گیت XOR پایه که برای عملیات منطقی XOR استفاده می‌شود. اگر تعداد ورودی‌های درست فرد باشد، خروجی درست می‌دهد.

4-1 شرح آزمایش 4های ضرب کننده های 4 بیت در 4 بیت

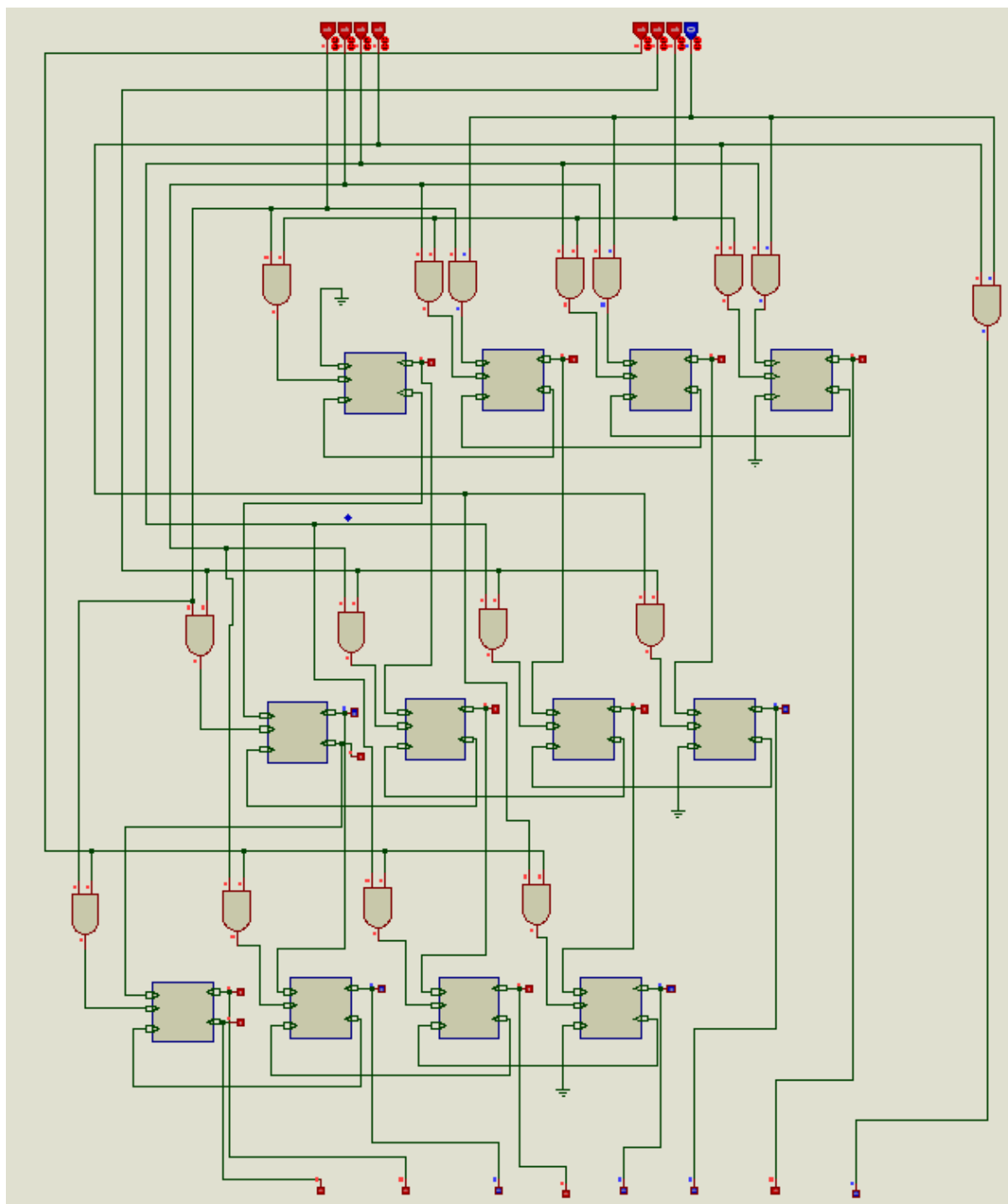
در زیر طراحی داخلی full adder تک بیتی را میبینیم که در هر دو آزمایش از آن استفاده خواهیم نمود.

شکل 3. نمای داخلی جمع کننده تک بیتی

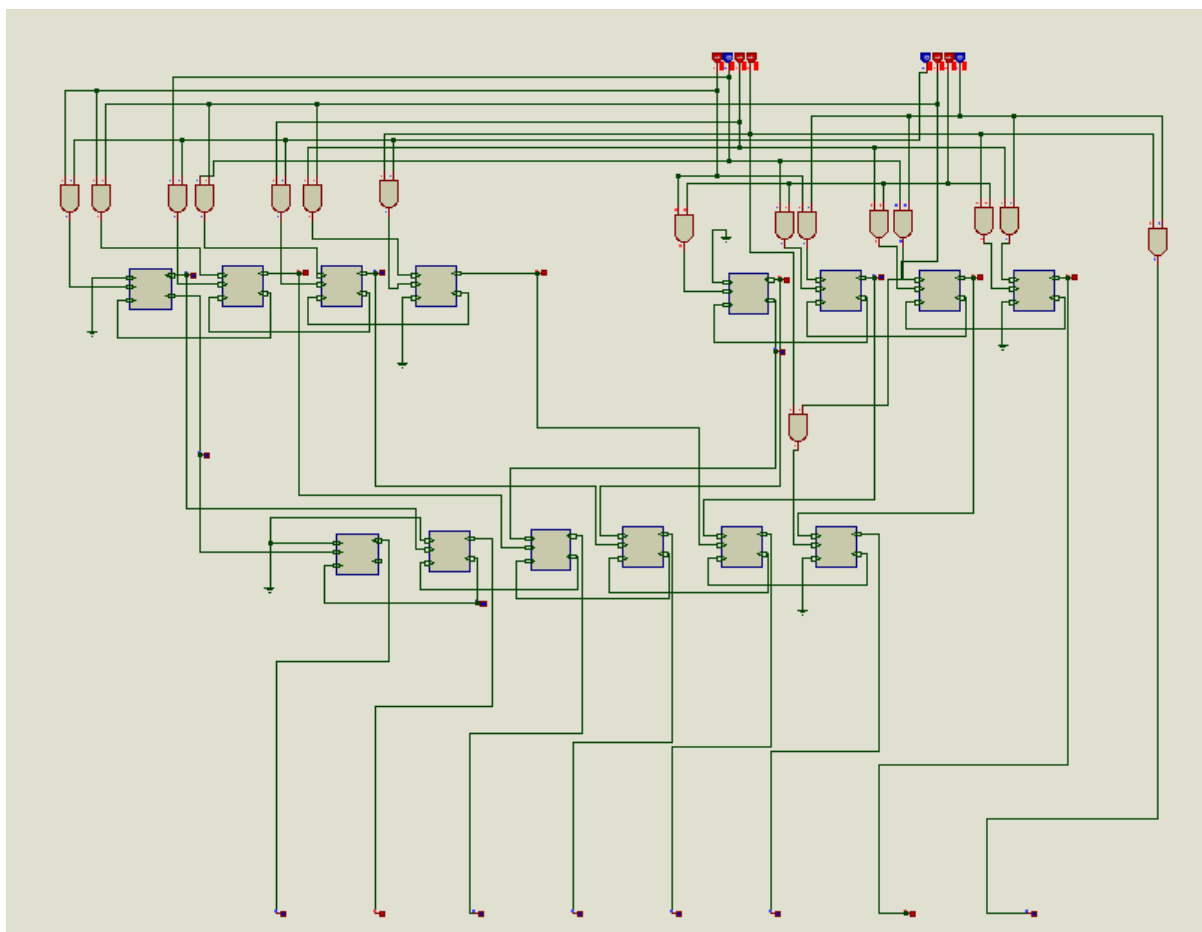
حال مطابق شکل های داده شده در قسمت قبل مدار های مربوطه را در پروتیوس پیاده سازی میکنیم.

روش اول:

شکل 4. پیاده سازی مدار روش اول

روش دوم:

شکل 5. پیاده سازی مدار روش دوم

1-5 مقایسه دو روش

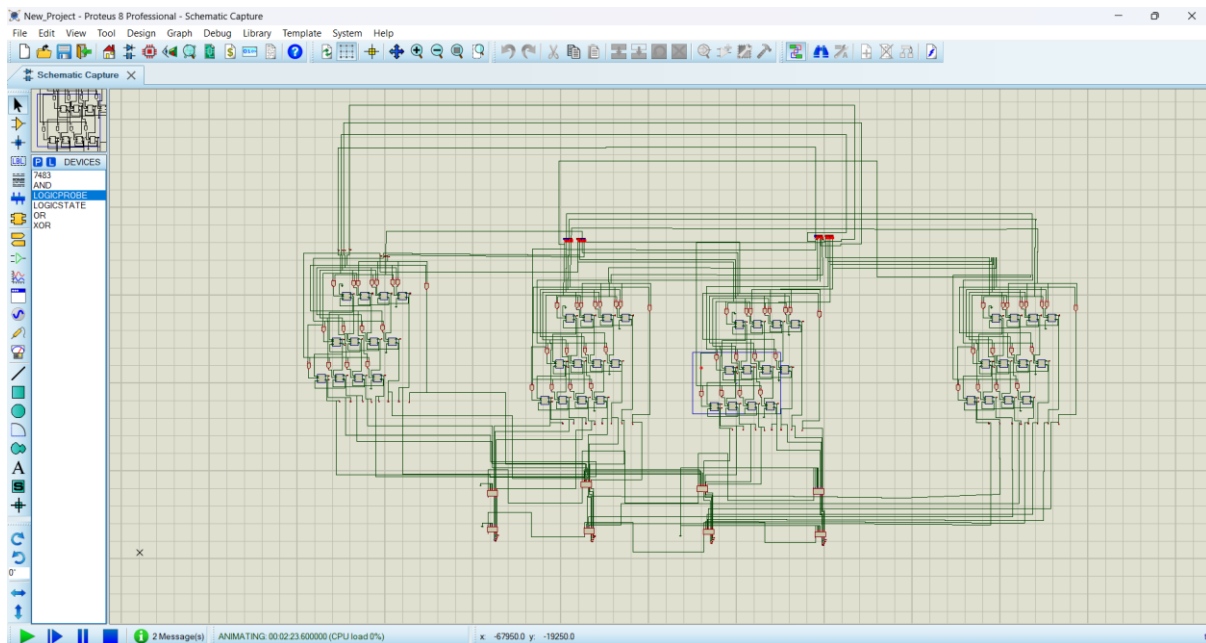
احتمالا فکر میکنیم که روش دوم تاخیر کمتری دارد، زیرا به صورت موازی سعی در محاسبه حاصل شده است. در زیر آن را بررسی میکنیم:

در هر دو روش پس از یک تاخیر گیت And تمام حاصل ضرب های جزئی آماده میشوند. در روش اول آماده شدن حاصل به اندازه 8 برابر تاخیر adder تک بیتی نیز در ادامه طول میکشد. در روش دوم آماده شدن حاصل به اندازه 10 برابر تاخیر adder تک بیتی نیز در ادامه طول میکشد. از این رو روش اول سریع تر است. و نیز نیاز به سخت افزار کمتری برای پیاده سازی دارد.

اما در اسکیل بالا تر، روش دوم مناسب تر خواهد بود و موازی سازی تاخیر را به میزان زیادی کاهش خواهد داد.

1-6 شرح آزمایش ضرب کننده 8 بیت در 8 بیت

اکنون دقیقاً طبق توضیحاتی که درباره الگوریتم کاراتسوبا-آفمن دادیم مدار زیر را پیاده سازی میکنیم:

شکل 6. پیاده سازی مدار ضرب کننده ترکیبی 8 بیت در 8 بیت

مشاهده میکنیم که دقیقاً طبق توضیحات بخش 1.3 داریم که 4 حاصل ضرب 4 بیت در 4 بیت محاسبه میشود و سپس توسط جمع کننده های 16 بیتی (4 جمع کننده 4 بیتی که سری در کنار هم بسته شوند) باهم جمع میشوند.

1-7 منابع و مراجع

• وبسایت گیکز فور گیکز

• https://www.researchgate.net/publication/328841479_A_4-bit_array_multiplier_design_by_reversible_logic

- اسلاید های درس معماری دکتر ارشدی
- ویکی پدیا الگوریتم کاراتسوبا-آفمن